

Delavec izhaja vsak petak z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 20.—, za pol leta K 10.—, za četr štiri leta K 5.—. Posamezna številka 40 vin. naročnina v inosestvo sorazmerno več.

Poljkatve na uredništvo in upravnništvo

Ljubljana, Šelmburgova ulica št. 6. II. nadst. Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po 60 vinarja, pri trikratni po 58 vinarja, pri šestkratni po 56 vin., pri celoletnih objavah po 54 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica 50 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Gospodom okrog „Večernega lista“ v album.

V vseh tobačnih tovarnah Jugoslavije se bori delavstvo za ureditev svoje gnotnega položaja, ki je postal za kategorijo tega delavstva ne le neznošen, ampak naravnost obupen. Uprava monopolov se na vse maledovanje delavstva ni ozirala. Prošnje in nujne življenjske potrebe delavstva je enostavno negirala.

Vse delavstvo brez izjeme čuti brskiranje svojih potreb tem hujše, ker je prilika in možnost za ureditev plačilnih razmer pri ogromnih dobičkih tobačnih tovarnen dana. Naravno, da tudi delavstvo ljubljanske tobačne tovarne, katero je poleg zagrebškega najslabše plačano, ni moglo držati roke križem. To uvideva vsak pošten človek, kateremu so razmere tobačnega delavstva le količkej znanje. Le gospodje okoli „Večernega lista“ so drugega mnenja. Čudna je njihova taktika in še bolj neodkrita. Vzemite v roke „Večerni list“ večkrat, pa boste prišli na sled, da je delo gotove klike okolo njega podobno delu žonglerju. Vemomer na prav hinavski način zatrjujejo, da se delavstvu slabo godi, da je lačno, bosno in strgano, da je draginja neznošna, plače nezadostne i. t. d. Časih ne pozabi udariti tudi po kapitalistih. Ali kakor hitro se delavstvo po brezuspešnih prošnjah končno ojuhači ter seže po skrajnem sredstvu — stavki —, da svoje izkoriščevalce prisili odstopiti mu del svojega dobička, tedaj mu ta družba s svojim „Večernim listom“ pade zavratan v tilnik kakor najeti rokomavhar, da v zadnjem trenutku, ko gre za odločitev vsak boj delavstva onemogoči. Slučaj tobačnega delavstva nam to jasno dokazuje. Da se upravi monopolov ne skrivijo nobenega lasu, so si izmislili celo vrsto razlogov, ki baje govore proti stavki. V prvi vrsti trdijo, da ni sirovega tobaka in da vsled tega preti nevarnost, da se bo morala tobačna tovarna sploh ustaviti. No, temu nasproti konstatiramo, da se v ljubljanski tobačni tovarni momentano nahaja reči in piši dvanajst vagonov tobaka.

Pa vzmimo slučaj, da bi uprava monopolov res hotela ali nameravala ustaviti tobačno tovarno v Ljubljani, potem pa je čisto vse eno, če se to zgodi nekoliko prej ali poznej. Da nimajo v Belgradu dosti zmisla za našo industrijo pač vemo, ampak nastane vprašanje, čemu figurira potem g. dr. Korošec tamkaj kot namestnik ministrskega predsednika, ako ne more priti morebitni taki nameri v okom. In, ali je dr. Korošec tako od muh, da potoni ministrskega sveta njegov vpliv ne seže niti do uprave državnih monopolov? Zdi se, da je gospodje okoli „Večernega lista“ malce stidno,

da navzlic svojemu „velikanskemu vplivu“ svojih toliko hvalisanih „odličnjakov“ niso bili ti gospodje v stanu ali pa kratkoma niso hoteli ukreniti ničesar, da bi se prizadetemu delavstvu uredile plačilne razmere vsaj približno primerno obstoječim draginjskim razmeram.

Prepričani pa smo, da se tobačna tovarna v Ljubljani ne bo ustavila. Vsa tozadevna pretnja je prazen bav bav in nič drugega.

Ooloto razkrinkane družbe „Večerni list“ s takimi pripovedkami ne bo zakril.

Prejkoslej se bo v Sloveniji kadilo in prejkoslej bo tobačna uprava v Ljubljani obratovala in če bi prenehala obratovati, bodo v prvi vrsti krivi ljudje pri vladi, ki stoje „Večernemu listu“ prav blizu.

Taki dokazi torej in tega se redakterji „Večernega lista“ prav dobro zavedajo, torej ne drže, zato se poslužujejo še drugih trikov. Dan na dan skušajo v „Večernem listu“ in „Slovcu“ javnosti dopovedovati, da ima stavka tobačnih delavcev politično ozadje! Ne povedo pa ne, kakšno naj bi bilo to politično ozadje. Razumemo, trditve o političnem ozadju ni nič drugega kakor prikrita denunciacija. Vzemite gospodje današnje cene živježu: liter mleka naprimer stane danes v Ljubljani K 7.—, moka kilogram K 14.— do 16.—, kilogram sladkorja do K 61.— itd. itd. V očigled te gorostasne draginje so dnevne plače tobačnemu delavstvu ostale vedno ene in iste. Te dnevne plače znašajo za prvo kategorijo K 4.66, za drugo kategorijo K 4.67 do K 5.95 in za tretjo kategorijo K 6.—!

Ugotoviti je tudi treba, da spada izmed tobačnega delavstva v Ljubljani v prvo kategorijo le 7 duš, v drugo 110 in vsi ostali, to je okroglo 1200 duš v tretjo, torej najslabše plačano kategorijo. Ako hočemo stvar na kratko povedati se oibljje tedenski zaslužek posamezne v tobačni tovarni vposlene osebe z vsemi draginjskimi in družinskimi dokladami vred med K 120 in K 140. Le malo jih je, kojih prejemki znašajo tedensko nad K 140.—

Nabavnega prispevka je uprava tobačne tovarne dne 7. septembra 1919 in 19. novembra 1919 izplačala delavstvu skupaj K 637.340.—. Da posamezniki pri tem niso bogato obdarjeni je jasno.

Obljubljeno izplačilo difference med starimi in novimi dokladami za čas od 30. oktobra do 3. decembra 1919, koja je bila preračunana na K 381.330.27 delavstvo ni prejelo, ker se je uprava monopolov izjemoma požurila in je v Ljubljano brzojavila — neka se ne izplati!

Delavstvo je torej za obljubljeno doklado bilo opeharjeno.

To je gospodje okoli „Večernega lista“ ono politično ozadje, katero pa vi nočete priznati. Ono politično ozadje, katero vi hočete javnosti natvezati, tiči v

praznih želodcih delavstva samega. Vi gospodje pri „Večernem listu“ in „Slovcu“ tega političnega ozadja v vaših želodcih gotovo ne čutite, ker sedite pri polnih loncih. Pričakujemo od vaše „lojalnosti“, da napravite proračun, upoštevajoč pri tem cene najnujšemu živježu ter njegove sijajne zasluzke ter mu dokažite kako naj sebe in svoje družine preživlja. Ako pa tega niste v stanu, tedaj molčite in temu izmozganemu delavstvu v pravičnem boju vsaj ne mečite polen pod noge.

Da ste izdali parolo proti stavki, je v tem slučaju stvar vašega posebnega ukusa. Priznajte pa, da se je skuhal sklep proti stavki na migljaj iz katoliške tiskarne ne da bi se bilo vaše pristaše oziroma pristašice poprej vprašalo. In ako nam priznate to, vam mi zopet lojalno priznamo, da nismo nikoli računali s tem, da bi stopile v stavko tudi delavke. Zakaj vemo namreč dobro, da možko delavstvo navzlic nekaterih stavkolomcev, ta boj samo lahko izvojuje. K vam se gospodje ne bomo hodilo učiti taktike v mezdnih bojih, ne smatramo pa tudi ne za potrebno, da bi vam oššali vse na nos. Priznamo vsaj poleg tega tudi še to, da ste s svojim zadržanjem in s svojim pisarenjem povzročili, da mnogi izmed „vaših“ zmaje z glavo nad prečudnim in „prebrihtnim“ vašim ravnanjem.

Prilika je prišla, da se uredi plačilne razmere v vseh tobačnih tovarnah kolikor mogoče enotno, in sicer tako in v tem zmislu, da uprava monopolov ne bo mogla izigravati delavstvo ene tovarne zoper delavstvo druge tovarne in pa kar je glavno, da uprava monopolov prizna našemu tobačnemu delavstvu pravico do življenja. To je vse, za kar gre, gospodje. Če pa v slepi zavisti tega nočete priznati, je to vaša stvar.

Povemo vam tudi ob enem, da bi naši sodrugji katere dan na dan blatite, obrekujete in se o njih lažete, smatrali pod svojo častjo, da bi na zlobne izbruhe „Večernega lista“ in „Slovenca“ le količkej reagirali.

Osemurni delavnik in podjetniki.

Kakor izvemo, so pričele zadnji čas razne obrt. zadruga sistematični boj proti zakonu o osemurnem delavniku, češ, da bo morala vsled tega zakona poginiti vsa mala obrt. Glavno gnezdo tega srditega boja, ki se vrši deloma za kullsam, deloma z raznimi resolucijami na deželno in centralno vlado, je v Celju. Tam so pričeli ta boj že takoj po prevratu in ga sedaj s pridom nadaljujejo. Delavci na plan! Organizacije pozor! Ako ne bomo čuili, se nam more nekega dne pripetiti v tej čudni deželi, kjer najde zaslonbe vsak verižnik in kapitalist, da nam

vzamejo še to drobtinico socialnega varstva, ki ga imamo. Drugega socialno političnega zakona nam itak doslej še niso dali.

In poslušajte, kako se izgovarjajo podjetniki! Delavci hočejo sami prostovoljno delati več kot osem ur, da morejo več zaslužiti. Ti socialisti pa nočejo delavcem privoščiti tega zaslužka in jih hočejo siliti, da delajo samo osem ur, s čimur škodujejo delavcem in celemu gospodarstvu.

Tem gospodom pa mi odvrnemo: Da, mi že privoščimo delavcu dober zaslužek, in ne samo to. Mi zahtevamo, da delavci dobro zaslužijo, ali to naj zaslužijo v osmih urah. Plačajte delavca za osemurno delo pošteno in ne bo mu treba garati v potu svojega obraza od ranega jutra do poznega večera. Dokler je delavec mlad in čvrst, že prenese dolgočasno delo, ali pride starost in delavec izgubi predčasno svoje sile — posledica je beraštvo. S telesnimi silami je štediti, zlasti v sedanjih časih, ko je slaba prehrana in trpi telo še na posledcah vojne. Če pa delavci sami niso toliko uvidevni, da bi ostali na stališču osemurnega delavnika in ga izvojevali povsod, morajo to izvesti organizacije. Delavec, ki prostov. gara kapitalistu več kot osem ur dnevno, krši s tem tudi proletarsko solidarnost in pomaga kapitalistom pri njihovem rabeljskem delu, da silijo delavca delati za nizke mezde. Poleg tega določa zakon, da kaznuje oblast vsakega podjetnika, ki samolastno brez dovoljenja podaljša delavni čas nad osem ur dnevno s kaznijo od 50 do 300 dinarjev. Ako vas silijo podjetniki k delu nad osem ur naznanite to obrtnemu nadzorniku v Ljubljani.

Delavci, proletarci, vsi na plan, da nam ne ugrabijo osemurnega delavnika! Ako morate kje delati več kot osem ur, naznanite to nemudoma obrtnemu nadzorniku, da se bo postopalo proti takim podjetnikom v zmislu kazenskih določb.

Osem ur dela za kapitalista, dokler nas socialna revolucija ne reši kapitalističnega izkoriščanja, osem ur za izobražbo in razvedrilo, da bomo pripravljeni prevzeti v svoje roke vso upravo in gospodarstvo, ko pride naša velika nedelja, osem ur počitka, da si ohranimo svoje sile!

Nezgodno zavarovanje.

Brezobzirno izkoriščanje delavca do zadnje kaplje njegove sile, to je bilo dolgo časa stremiljenje kapitalistične družbe. Kapital je hotel izrabiti delavčev moč do najvišje možnosti in ko so delavcu odpovedale roke, je bil vržen na cesto. Nihče se ni brigal zanj.

Proti temu suženjskemu ravnanju je predvsem nastopilo delavstvo samo, potem pa je tudi kapital polagoma začel bolj ceniti delavca in njegov pomen za gospodarski razvoj držav. Počasi se svita težnja, ohraniti delavcu moč in zdravje, oziroma mu izgubljenost moči in zdravje vrniti, ali če to ni več možno, mu zagotoviti človeka vredno življenje.

Vsled pritiska organiziranega delavstva so moderne države morale misliti na socialno zakonodajo in jo izvesti v korist delavca in — države. Najbolj popolno je izvedla socialno zakonodajo Nemčija, ki je služila za vzgled vsem drugim državam. Tam je izvedeno bolniško, nezgodno, invalidno in starostno zavarovanje na kar najbolj široki podlagi in vsa znamenja kažejo, da bodo v kratkem odstra-

nili vse nedostatke, tako, da bo v polni meri ustrezno zahtevam produktivnih množic. Ta moderna socialna zakonodaja bo kakor Petrova skala, na katero bodo Nemci nanovo sezidali svojo gospodarsko in politično bodočnost in v katero bodo zamanj butali viharji krivične, laždemokratske antante. V Avstriji je bila ta velevažna zakonodaja šele v plenicih. Počasi in previdno so mogotci v avstrijskem parlamentu tipali za nemškimi izgledom. Poleg raztresenih in nesistematičnih tozadevnih določil obrtnega reda, poleg železniškega zakona o jamstvu za nezgode v obratu in prometu ima delavec trdo zakonito oporo v slučaju bolezni in nezgode edino še v zakonu o nezgodnem zavarovanju delavcev iz leta 1887 v poznejših dodatnih zakonih ter v zakonu o bolniškem zavarovanju iz leta 1888. Zakonov o starostnem in invalidskem zavarovanju Avstrija ni ustvarila. Edino zakon o bratovskih skladnicah in pokojniskih zavodih skrbita nekoliko za invalidne fizične in duševne delavce.

Te zakone je začasno prevzela nova jugoslovanska država za bivše avstrijsko ozemlje. Potreba po temeljnih reformah je nujna. Pa je videti kaj malo volje — več skrbi delajo strankarske koristi, kakor pa dobrobit celotnega prebivalstva. Socialna zakonodaja je najmanj ravno tako važna kakor pa valutna reforma. Socialna zakonodaja bo ustvarila in seslila produktivne sile v narodu in te sile bodo edino dvignile gospodarsko in politično moč države.

Potreba po socialnem zavarovanju mora pri nas prodirati v najširše plasti. Narod je treba zainteresirati za to panogo državnega gospodarstva. Izginiti mora pred vsem čas, v katerem podjetniki in delodajalci smatrajo socialne zakone za zlo, ki hoče ovirati njih razmah, začutiti morajo potrebo po teh zakonih, da bo izginil njih odpor. Prepričani morajo biti, da je ta zakonodaja le v njih lastno korist. Delavci in sploh vsi zavarovanci pa morajo postati toliko intelektualno nabobraženi, da ne bodo videli v socialnih napravah molznih krav, ki morajo dajati mleko vsakemu, kateremu se zahoče potegniti za vino. Socialne naprave imajo namen pomagati tam, kjer si posameznik sam ne more več pomagati.

V delavstvu samem vlada danes čisto napačno pojmovanje o socialnem zavarovanju. Ker bo moral priti čas državnega reformatičnega dela na polju soc. zavarovanja in ker se bo moralo delavstvo brigati za to delo, da bo izvršeno popolno in dobro — zato je potrebno, da nejasne pojme razbistrimo. Ozmimo se danes na nezgodno zavarovanje.

Predno je bilo uvedeno prisilno zavarovanje gotove skupine delavcev za gotove nezgode, je bilo v slučaju nezgod za povrnitev nastale škode merodajno samo osebno razmerje delodajalca do delavca. Cel pravni položaj je bilo presojati po določilih občanskega zakona. Ponesrečeni delavec je dobil vsled nezgode nastalo škodo povrnjeno samo takrat, ako je gospodar, oziroma kaka druga oseba, za katere dejanje gospodar po zakonu jamči, nezgodo narhenoma ali vsled malomarnosti zakrivil. Škoda je bila delavcu povrnjena po določilih občanskega zakona, torej predvsem dejansko nastala škoda, v gotovih slučajih pa tudi vsa škoda v bodočnosti, ki je nastala njemu ali njegovim ženi in otrokom. Tudi za bolečine je imel pravico nekaj zahtevati. K povrnitvi vse te škode je bil in je še dandanes de-

lodajalec dolžan, ako je nezgoda sam zakrivil. Krivdo gospodarja je moral in mora delavec dokazati, izvzemši pri železniških in avtomobilnih nesrečah, kjer zakon krivdo v večini slučajev enostavno domneva.

V modernih tovarnah in obrtnih podjetjih, kjer stroji delujejo z ogromno naglico, se je zgodilo veliko nesreč, katerih ni nihče drugi zakrivil kakor slučaj. In škoda nastala vsled slučajnega gospodarja po obč. zakonu ni bil in ni dolžan povrniti. Ako se je tovarnar ravnal po vseh izdanih predpisih, je bil oproščen vsake krivde — delavec ni imel pravice zahtevati od njega povrnitev škode in če je tudi imel odtrgane roke in noge. Zakoni o nezgodnem zavarovanju pa imajo namen skrbeti predvsem za one delavce, ki so se ponesrečili slučajno brez krivde. V ta namen so delodajalci po zakonu združeni v večje ali manjše skupine, ki imajo skupno nositi posledice nezgod v svojih obratih. V Avstriji je bilo to izvedeno na ta način, da so bili lastniki (voditelji) gotovih obratov in njihovi delavci že po zakonu združeni v delavskih nezgodnih zavarovalnicah. Organizacija skupin delodajalcev v svrhu nezgodnega zavarovanja je v raznih državah različna. V Nemčiji n. pr. je ta organizacija izvedena po strokah in vsaka stroka ima posebno zavarovalnico, vse pa so združene v državnem uradu za zavarovanje. V Avstriji so bili strokovno zavarovani železničari in rudarji, drugi delavci pa so bili zavarovani brez ozira na stroko pri skupni teritorialni zavarovalnici. Skušnje pri vsakem zavarovanju nas uče, da morejo zavarovalnice uspešno delovati le, ako imajo velik delokrog, ki jim zajamči potrebam odgovarjajoče dohodke. Zlasti delavsko zavarovanje bi moralo biti kar najbolj centralizirano, združeno. V močni, veliki in enotni organizaciji je sila, povdarjamo vsaki dan. Uveljavimo to prepričanje tudi pri socialnem zavarovanju!

V trenutku, ko postane podjetnik že po zakonu član zavarovalnice, je oproščen pravnega jamstva za vsako nezgodo, ki se pripeti delavcem v njegovem podjetju — brez njegove krivde. Jamstvo za škodo vsled nesreče prevzame zavarovalnica, t. j. skupina v njej združenih delodajalcev. Ako se ponesreči delavec pri takem podjetniku, ki mora po zakonu in če tudi v resnici ni, biti član zavarovalnice, dobi dejansko škodo povrnjeno od zavarovalnice v obliki rente. Delodajalec nima nobene druge dolžnosti več, kakor plačevati zavarovalne prispevke v tej ali oni obliki. To pa velja samo za slučajne nezgode, oziroma za nezgode, katere je ponesrečenec ali kaka tuja oseba, za katere dejanje delodajalec ne jamči, zakrivila. Ako pa je delodajalec, oziroma kaka tretja oseba, za katere dejanje delodajalec po zakonu jamči, namenoma zakrivil nezgodo, potem ima ponesrečeni delavec pravico zahtevati za izgubljeno deložnost 1. primerno rento od zavarovalnice in 2. pa še polno odškodnino od delodajalca po določilih obč. zakona. Seveda mora v tem slučaju dokazati delodajalcu zloben namen, kar bo v večini slučajev zelo težko.

Nezgodno zavarovanje v Avstriji ni bilo splošno. Zavarovanju so podvrženi le bolj nevarni obrati. Obseg zavarovanja podvrženih oseb je majhen in nejasna določila zakona je upravno sodišče pri svoji ozkosrčnosti izrabilo in ta obseg se bolj skrčilo. Predvsem niso zavarovani proti nezgodam gozdnogospodarski in poljedel-

ski delavci. Gozno-gospodarske in poljedelske delavce so razni veleposestniki razumeli izločiti od nezgodnega zavarovanja, čeprav je nepobitna resnica, da se pri poljedelskem in gozno gospodarskem delu pripeti razmeroma največ nezgod. V splošnem se mora v novi državi uveljaviti princip, da morajo biti za slučaj nezgode zavarovane vse one osebe, ki dajejo svojo delavno moč za mezdo v našem in pri katerih tvori ta zaslužena meza glavni življenjski pogoj, glavni vir dohodkov. Če ta vir usahne, morajo dobiti nadomestilo v obliki rente. Odločilno mora biti pri tem samo dejstvo, da je vir brez njegove krivde usahnil. Zato se mora zavarovanje raztegniti preko obratnih nezgod tudi na nezgode navadnega življenja. Posledice so pri obeh vrstah nezgod iste in predmet socialnega zavarovanja morajo biti samo posledice brez ozira na izvor — ako hoče soc. zavarov. doseči svoj pravi namen. Dr. I. B.

Strokovna organizacija.

Uničujoča sila kapitalizma, ki je tekom petletne svetovne vojne tlačila proletarijat, je jela pešati. Razredni boj je poglobil svoje vrste in močna falanga organiziranega delavstva je dvignila svoja kopja, katera je naperila proti zatiralcem. Započelo se je ono silno delavsko gibanje, ki vsvarja nov družabni red, kateri zahteva človeških pravic. Šli smo skozi desetletja in desetletja trajajočo temno dobo, ko naš delavec faktično ni bil priznan enakopravnim redom človeške družbe in je bil smatran vedno le kot predmet izrabljanja in podlega izkoriščanja. Specifčno slovenski proletarec je bil eden najnesrečnejših bitij, ki je bil dolgotrajen boj — brez upa zmage. Tok časa pa je pokazal jasno sliko, ki je izražala nevdržljiv položaj našega delavstva, iz česar se je izcimilo neodoljivo kopnenje po izpremembi.

Tako smo pripluli v dobo 20. stoletja, v čase besnih bojev med proletarijatom in buržuazno družbo, ki hoče upropastiti delavski razred in ga vreči v prah. Toda, razveselivo dejstvo je, da so zlasti strokovne organizacije poglobile svoje vrste že tako daleč, da stopajo v opozicijo proti kapitalističnim meščanskim krogom, ki žive na račun delavskega razreda.

Strokovna organizacija kot taka prija uprav danes do odločilne veljave, ko živimo pod pritiskom razdrapanih, neurejenih razmer. Borimo se s časom, kritiziramo draginjo, verižniško koristolovstvo — ali navadno ostanemo le pri kritiki, razmere pa drve preko nas. Zaraditega je nujno potrebno, da razvijemo silno agitacijo in spravimo vse delavstvo, kvalifikovano in nekvalifikovano, v strokovne organizacije, da se bomo mogli z uspehom bojevati proti izkoriščajočim elementom.

Naš strokovno organizirani delavec se mora predvsem zavedati, da je pravzaprav on, ki tvori državo, torej tudi v njej odločuje.

Organizacija kot taka tvori družbo ali dobesedno: članstvo, kjer velja princip: vsi za enega, eden za vse. Ako bi se to načelo omalovaževalo, je organizacija brez vsakega pomena. Vsled tega mora vladati med organiziranim delavstvom najstrožja solidarnost in disciplina. Dokazati je treba izkoriščevalcem, da imamo resno in trdno voljo, da vlada v naših vrstah red. Le v tem smislu in na ta način bomo dosegli priznanje človeških pra-

vic. Ako ne pojde drugače, smo pripravljene to priznanje izsiliti. Strokovne organizacije pa morajo razširiti svoj vpliv na vse strani, kajti, kakor je za državo velikega pomena industrijski razvoj, ravnotako in še bolj je pomemben razvoj strokovnih organizacij, kajti brez delavstva na industrije — gre pa za osvoboditev proletarijata iz rok kapitalistov.

Obrtni in gospodarski svet v Franciji.

Na strokovnem kongresu v Lijonu se je sklenilo vpostaviti strokovno gospodarski svet za celo Francijo. S tem se je dala prilika strokovnim zvezam, da se udeležijo na preosnovitvi gospodarskega življenja. Gospodarski svet obstoji iz zastopnikov strokovnih zvez, zveze industrijskih tehnikov, kmetijstva in trgovine ter zveze uradnikov konzumnih društev. Strokovna zveza vodi takorekoč ta gospodarski svet. Delavni cilj tega gospodarskega sveta je, da varuje sodoločujočo pravico delavstva pri produkciji in posredovanju, poddržavljenju industrije pod pogoji, katere bode ta gospodarski svet objavil.

Delavstvo smatra poddržavljene kot predačo produktivnih in izmenjalnih sredstev v roko producenta in konzumenta, kar se mu je na horist nekaterih odvzelo. Rešitev kljca po blagostanju je le v organizaciji povišanja produkcije. Tudi švicarski strokovni kongres se bode v kratkem času bavil z takimi stremljenji, da ustreže želji delavstva po novem redu. Vrh vsakdanje borbe z podjetništvom radi povoljnih delavnih in mezdnih razmer, naj strokovne organizacije tudi pomagajo pri zgradbi socialne stavbe, katera edina vodi k vresničenju socializma.

Mezdna gibanja.

Ljubljana. Ljubljanski kovinarji zaposleni v strojnih tovarnah so predložili dne 13. t. m. potom Osrednjega društva kovinarjev ravnateljstvu svoje upravičene zahteve. Besedo ima sedaj upravni svet, bode li hotel upoštevati nad vse žalostni položaj delavstva, ki je najslabše plačano med kovinarji cele Slovenije. Dejstvo je, da se kovinarje strojnih tovarn pozna že po licih, kar gotovo ne dela časti Jadranski banki, katera dosega ni hotela videti bedo delavstva. Upamo, da je upravni svet urvidel potrebo regulacije plač, vsled horendno narasle draginje. Kovinarje opozarjamo, da ne sprejemajo dela v strojnih tovarnah, dokler mezdni boj ni zaključen.

Ljubljana. V mezdnem gibanju se nahajajo delavci kemične tovarne v Mostah pri Ljubljani. Svojo spomenico so predložili ravnateljstvu tovarne. Vrhovni upravitelj tovarne je osrednji urad državnih montanističnih podjetij, Draginja pritiska in plače daleč ostajajo za najnujšimi potrebami. Zahteva po regulaciji plač je torej razumljiva. Upati je, da bodo merodajni činitelji to upoštevali.

Vevče. V papirnici v Vevčah pri Ljubljani je delavstvo upravi tovarne predložilo spomenico za povišanje plač. Ureditev plač se tiče tudi delavstva v Medvodah in Goričanah iste firme.

Polzela. V tovarni za umetna strojila firme Kurka in Vilaj se nahaja delavstvo v mezdnem gibanju. Nihče naj v tem podjetju ne išče dela, dokler spor ne bo poravnal.

Mežiška dolina. Rudarji premogovnika na Lešah kakor tudi rudarji svinče-

nihi rudnikov v Mežici in Črni so svojim upravam istotako predložili spomenico po zvišanju plače.

Misljinje. Lesni delavci Južnoštajerske lesne ind. družbe, in na posestvu Arturja Pergerja so s 1. marcem dosegli povišanje plač. Med tem ko je ravnateljstvo Južnoštajerske družbe izpolnilo vladno odredbo, se milijonar Perger povišja na vladne odredbe. Zaviračem je določeno K 3,60 na uro, delajo 10—11 ur dnevno, g. Perger pa plača samo za 8 urni delovni čas. Delavce premika iz višjega razreda v nižji kot šahovske figure. Delavec ki je 20 let star in opravlja težka dela, se premakne v razred slabjših. Mladoletnim je določeno na uro K 2,40, ne plača pa vsem enako. Ta bivši avstrijski birokrat, si še vedno domišlja, da je neomejen gospodar nad imetjem in delavstvom. Ker je možakar pod državnim sekvestrom, se pozivljajo merodajni vladni faktorji, da napravijo konec temu neomejenemu paševanju g. Pergerja.

Razmere v usnjarski stroki v Sloveniji so postale neznosne. Na eni strani je pomanjkanje sirovin, na drugi pa vedno naraščajoča draginja. Meseca marca so se vsaj za isti čas mezdne razmere uredile, ki so imele veljavo do 27. marca, koncem marca je načelstvo osred. društva zaprosilo za nova pogajanja, a je našlo na odpor, namreč industriji bi radi imeli, da naj delavstvo še vedno gara za isto plačo. Nočejo uvideti današnje draginje, po so živila od istega časa poskočila do 100%. Tudi nočejo uvideti, da oni danes usnje prodajajo za 100% dražje kot prej, da ga prodajajo tudi veliko višje kot jim je cena odmerjena.

Gospodje, opozarjamo vas poslednjič, da tako ne more in ne sme iti naprej, tudi potrpežljivost delavstva mine. Kadar pa ista mine. Pričeli so posamezniki tudi delavce odpuščati, v prvi vrsti zaupnike ali take, ki se ne pustijo prevrati, odpuščajo jih z izgovorom, da primanjkuje dela, a to ne odgovarja popolni resnici, ker na drugi strani jemljejo zopet druge v delo, seveda so pri tem izbirčni, da iščejo le take z dežele, s katerim potem lahko sklepajo tajne mezdne pogodbe. Zahtevamo torej, da se tu napravi red od ene ali druge strani, da poseže vmes obrtno nadzorništvo ter poverjenišvo za socialno skrb.

Pred kratkim so stavkali delavci tovarne za usnje Potočnik v Ptuj, ker tovarnar ni hotel priznati dogovorjenega zvišanja plač. Pripominjamo, da ta stavka ni bila popolno opravičena ter tudi delavstvu v nikakršno korist, temveč le v škodo, to pa radi tega, ker je bil dogovor sklenjen pri zvezi industrijev s strani zastopnikov osred. društva, ter zastopnikov tovarnarjev usnja veljaven tudi za gospoda Potočnika. Ako je bil pa gospod Potočnik tako trmoglav, da je mislil, da ni ta dogovor tudi za njega veljaven, bi pa bilo morda umestno, da delavci zahtevajo povrnitev vse škode, ki so jo trpeli od g. Potočnika.

Dopisi.

Žiri. Zabavljiv čevljarski mojster. Franc Kristan v stari Vasi v Žireh obdeluje pri vsaki priliki, posebno pa po javnih lokalih, naše organizirane člane, seveda zato, ker mu je naša organizacija trn v peti. Svetujemo mu, da naj se le potolaži; vse njegovo surovo zabavljanje mu ne bo nič pomagalo, kajti mi napredujemo.

Iz strokovne organizacije.

Osrednje društvo stavbinskih delavcev naznanja tem potom vsem organiziranim delavcem stavbne kategorije, da smo z ozirom na zvišanje medz. povišali prispevke, in sicer v sledečem redu: I. razr. od 1.30 na 3 K, II. razr. od 1.10 na 2.70 K, III. razr. — 90 K na 2.50 K. Ker je organizacija mlada in finančno slabo situirana, je bil ta ukrep neizogiben. Novi prispevki stopijo v veljavo s 1. aprilom. Kdor pa je pomotoma plačal že za marec, se mu šteje v dobro. Opozorjamo vse podružnice, da nemudoma vpošljejo vse zaostale obračune, da zamoremo urediti notranje poslovanje.

Shodi.

Ljubljana. Shod lesnih delavcev. V nedeljo, dne 25. aprila se bo vršil mesečni shod podružnice Osrednjega društva lesnih delavcev za Ljubljano. Dnevni red: 1. mesečno poročilo blagajnika, 2. razno-terosti. Ker je shod velike važnosti, in se bo razpravljalo o stanovskih razmerah lesnega delavstva, se naproša vse člane, da se ga udeležijo v polnem številu. — Odbor.

Razno.

Določitev mlevnine. Deželna vlada za Slovenijo je v seji dne 10. aprila 1920 sprejela naredbo, s katero se izpreminjajo predpisi za mline. Mlevnina se je določila a) za mline z vodnim pogonom 45 K za 100 kg žita, b) za mline na paro 50 K za 100 kg žita, c) za mline z motornim obratom 57 K za 100 kg žita. Zapršitev ne sme presegati pri izdelovanju moke 2%, pri podelovanju ječmena in prosa v ješ-prenj oziroma kašo 4% teže žita. Mlinom se je nadalje dovolil za dovoz žita s kolodvora in odvoz mlinskih izdelkov na kolodvor 4 K, za mline, ki imajo lasten tir, pa 3 K 50 vin. Posojnina za vreče in štiri tedne se je določila na 1 K 20 vin. Naredba velja od 1. febr. 1920. Deželna vlada je zvišanje mlevnine dovolila samo

zato, da lastniki mlinov morejo ugoditi zahtevam svojih uslužbencev po povišanju plač in vsled tega, ker mlinci vsled pomanjkanja žita večkrat ne obratujejo, uslužbence pa morajo plačati tudi za ta čas. Za slučaj, da bi zveza industrijev ne sprejela dovoljenih postavk in ne bi hotela ugoditi zahtevam delavstva in bi delavstvo nastopilo stavko, bo deželna vlada odredila vse potrebno, da si zagotovi nemoten obrat v mlinskih podjetjih.

Izpred obrtnega sodišča.

Da se čezurno delo plača s 50% po-viška, to še do danes ni hotel vedeti to-varnar drož g. Zalokar. Dopovedati sta mu morala to šele sodnik in sodr. Pečnik, ki je zastopal Skobec Petra, kot zastopnik osred. društva živilskih delavcev.

Zelo ošabno privleče Zaloker 300 K, katere je moral plačati Skobec Petru, ter z istim momentom postal socialista, kar se mu je čudno zdelo, da socialista, socialista toži. Mi se poznamo.

Upamo, da bo to g. Zalokerju zado-stovalo, če ne se vidimo drugič zopet.

Zahvale.

Ljubljana. Delavstvo tovarne g. Pol-lakov mi je ob času moje bolezni poda-riło K 360.—. Tovarišem in tovarišicam se za ta velikodušni dar srčno zahvalju-jem.

Jože Haler.

Tovarišem in tovarišicam tobačne tovarne v Ljubljani se za naklonjeno mi pomoč v znesku K 373.44 iskreno zah-valjujem.

Ivanica Besenčar.

Zahvala. Ker nam ni mogoče se vsa-kemu posameznemu udeležencu, posebno pa pevskemu društvu Naprej kakor že-lezničarski godbi, ki so tako bratovsko pripomogli k slavnostnemu pogrebu našega ljubega moža in očeta Bernharda Stropnika vpokojenca cinkarne v Celju izrekam torej tem potom vsem kakor tudi Martinčiču za njegov požrtov. in krasni grobni nagovor našo najtoplejšo

zahvalo in klčemo živele proletarska bratska solidarnost! - Rodbina Stropnik.

Za podporo v znesku K 140.—, ka-tero so mi za časa moje bolezni naklo-nili tovariši tovarne v Storjah, se tem potom najtopleje zahvaljujem. Franc Razboršek.

Ne morete spati? Niti delati? Imate nervozne bolečine? Občutek zadovolj-stva doprinese Vam Fellerjev pravi Elza fluid. 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni ste-klenci 36 K.

Trpite na počasni prebavi? Zaprtju? To zlo se odstrani s pravimi Fellerjevimi Elza-kroglicami. 6 škatlic 18 K. — Zelo-dec okrepujoča švedska tinktura 1 ste-klenica 15 K. — Omot in poštnina pose-bej, a najceneje. Eugen V. Feller, Stubica donja Elza trg št. 334, Hrvatska. D

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TORAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

UCITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.

registrirovana zbirnica in naklada zavoda.

Tiskovine za šole, kupa-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila
- za shode in veselice. -

LETNE ZAKLJUCKE

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
- šur itd. itd. -

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Miši-podgane stenice-ščurki

in vsa golazen mora poginuti ako porabljate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljakim mišim 8—; za podgane in miši K 8—; za ščurke K 10—; posebno močna tinktura za stenice K 7—; uničevalce moljev K 6—; prašek proti mrčesom K 4— in 8—; mazilo proti ušem pri ljudeh K 6—; mazilo za uši pri živini K 4— in 8—; prašek za uši v obleki in perilu K 6—; tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjavi (uničevalce rastlin) K 6—; prašek proti mravljam K 6—.

Pošilja po povzetju zavod za eksport
M. Jünker, Zagreb 6., Petrinjska ul. 3.

KAJO DELIC

draguljar in zlatar

Ljubljana, Hilšerjeva ulica šte. 4.

izpoproča svojo

zlatarsko in draguljarsko delavnico

za nova dela in popravila vsake vrste, kakor tudi za pozlatovanje in poarebrovanje itd. V zalogi ima zlatnine in srebrnine, poročne prstane po vseh vzorcih in merah, uhane i. t. d.

Kupuje tudi zlato in srebro ter plačuje po najvišjih cenah ali pa izmenjava za novo blago.

Sodrug! !

Vlagajte svoje prihranke v lastno hranilnico ! !

Poštni čekovni račun št. 10.582.

Telefon interurban št. 178.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

sprejema v svojem hranilnem oddelku **hranilne vloge** in jih obrestuje po čistih 4%.

Večje hranilne vloge (nad tisoč kron), katerih vlagatelji se obvežejo, da dvig-nejo zneske iz te vloge šele po polletni odpovedni dobi, obrestuje po čistih 4 1/2%. Za varnost hranilnih vlog jamči blagovna zaloga, ki znaša po polletni bilanci okrog 10 milijonov kron, društvena posestva, ki reprezentirajo vrednost nad 2 milijona kron, kakor tudi skladi, rezervni, deležni in dr.

Vloge sprejemajo in izplačujejo

vse podružnice Konsumnega društva za Ljubljano in okolico, ki so:

V Spodnji Šiški v Ljubljani; na Glincih pri Ljubljani; v Ljubljani: Bohoričeva ul., Sodna ul., Krakovski nasip; Rožna dolina (obč. Viš); v Trzinu na Gorenjskem; na Savi (obč. Jesenice) na Gorenjskem; na Jesenicah (pri Ferjanc); Koroška Bela-Javornik; Borovnica; Radovljica; Kranjska gora; Mojstrana; Celje; Šoštanj; na Koroškem: Guštanj, Prevalje, Močica, Črna l., Črna l., Pliberk; Maribor; Litija; Št. Lovrenc na Pohorju; Kamnik; Fragerako; Krško pri Trzinu; Sv. Ana pri Trzinu; Gorje pri Bledu; Štore pri Celju; Fala nad Mariborom; Ruše nad Mariborom; Rogaska Slatina; Radeče-Zidanmost.

Se podrobnejša pojasnila podajajo zaupniki v navedenih podružnicah ali pa osrednja pisarna Konsumnega društva za Ljubljano in okolico, ki je v Ljubljani, Spodnja Šiška, Kolodvorska cesta 208.

Pisma naj se pošilja pod naslovom: Ljubljana, poštni predal 13.

Društvo ima na razpolago poštno položnice, s katerimi zamorejo vložniki denarne pošiljatve pošiljati tudi naravnost v osrednjo blagajno.